EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 24.5.2023.
COM(2023) 617 final

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

Par Ungārijas 2023. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Ungārijas 2023. gada konverģences programmu

{SWD(2023) 617 final}

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

Par Ungārijas 2023. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Ungārijas 2023. gada konverģences programmu

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (1997. gada 7. jūlijs) par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu[1] un jo īpaši tās 9. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību[2], un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

(1) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241[3], ar ko tika izveidots Atveseļošanas un noturības mehānisms, stājās spēkā 2021. gada 19. februārī. Atveseļošanas un noturības mehānisms nodrošina finansiālu atbalstu dalībvalstīm reformu un investīciju īstenošanai, tādējādi radot ES finansētu fiskālo stimulu. Atbilstīgi Eiropas pusgada prioritātēm tas sekmē ekonomikas un sociālo atveseļošanu un ilgtspējīgu reformu un investīciju īstenošanu, jo īpaši zaļās un digitālās pārkārtošanās veicināšanai un dalībvalstu tautsaimniecību noturības stiprināšanai. Tas arī palīdz stiprināt publiskās finanses un veicināt izaugsmi un darbvietu radīšanu vidējā termiņā un ilgtermiņā, uzlabot teritoriālo kohēziju ES un atbalstīt Eiropas sociālo tiesību pīlāra turpmāku īstenošanu. Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 11. panta 2. punktu 2022. gada 30. jūnijā tika atjaunināta katrai dalībvalstij paredzētā maksimālā finanšu iemaksa no Atveseļošanas un noturības mehānisma.

---

1 OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.

2 OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp.

3 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp.).

(2) Komisija 2022. gada 22. novembrī pieņēma 2023. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumu[4], tādējādi uzsākot 2023. gada Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadu. Eiropadome 2023. gada 23. martā apstiprināja pētījumā izvirzītās prioritātes saistībā ar konkurētspējīgas ilgtspējas četrām dimensijām. Komisija 2022. gada 22. novembrī uz Regulas (ES) Nr. 1176/2011 pamata pieņēma arī 2023. gada brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā tā norādīja Ungāriju kā vienu no dalībvalstīm, kuras var skart vai apdraudēt nelīdzsvarotība un par kurām būs jāizstrādā padziļinātais pārskats. Komisija pieņēma arī ieteikumu attiecībā uz Padomes ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku, kuru Padome pieņēma 2023. gada 16. maijā, kā arī priekšlikumu attiecībā uz 2023. gada vienoto nodarbinātības ziņojumu, kurā analizēta nodarbinātības pamatnostādņu un Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu īstenošana un kuru Padome pieņēma 2023. gada 13. martā.

(3) Lai gan ES valstu tautsaimniecības demonstrē ievērojamu noturību, ģeopolitiskajam kontekstam joprojām ir negatīva ietekme. Tā kā ES nelokāmi solidarizējas ar Ukrainu, ES ekonomikas un sociālās politikas programma ir vērsta uz to, lai īstermiņā mazinātu enerģētikas krīzes negatīvo ietekmi gan uz neaizsargātām mājsaimniecībām, gan uzņēmumiem un lai turpinātu centienus īstenot zaļo un digitālo pārkārtošanos, atbalstītu ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi, aizsargātu makroekonomisko stabilitāti un palielinātu noturību vidējā termiņā. Tajā liela uzmanība pievērsta arī ES konkurētspējas un produktivitātes palielināšanai.

(4) Komisija 2023. gada 1. februārī nāca klajā ar paziņojumu "*Zaļā kursa industriālais plāns neto nulles emisiju laikmetam*"[5], kura mērķis ir uzlabot ES neto nulles emisiju industrijas konkurētspēju un atbalstīt ātru pārkārtošanos uz klimatneitralitāti. Plāns papildina Eiropas zaļā kursa un *REPowerEU* ietvaros īstenotos centienus. Tā mērķis ir veicināt labvēlīgākus apstākļus tādu neto nulles emisiju tehnoloģiju un produktu ES ražošanas jaudas izvēršanai, kas vajadzīgi Eiropas vērienīgo klimatisko mērķrādītāju sasniegšanai, kā arī nodrošināt piekļuvi attiecīgajām kritiski svarīgajām izejvielām, tostarp diversificējot piegādes avotus, pienācīgi ekspluatējot ģeoloģiskos resursus dalībvalstīs un maksimāli palielinot izejvielu reciklēšanu. Plāns balstās uz šādiem četriem pīlāriem: prognozējama un vienkāršota normatīvā vide, paātrināta piekļuve finansējumam, prasmju pilnveidošana un atvērta tirdzniecība noturīgām piegādes ķēdēm. Komisija 2023. gada 16. martā nāca klajā arī ar paziņojumu "*ES ilgtermiņa konkurētspēja: skatījums pēc 2030. gada*"[6], kas strukturēts atbilstoši deviņiem savstarpēji pastiprinošiem virzītājspēkiem ar mērķi strādāt, lai panāktu izaugsmi veicinošu tiesisko regulējumu. Paziņojumā ir noteiktas politikas prioritātes, kuru mērķis ir aktīvi nodrošināt strukturālus uzlabojumus, mērķtiecīgas investīcijas un regulatīvus pasākumus ES un tās dalībvalstu ilgtermiņa konkurētspējai. Turpmāk sniegtie ieteikumi palīdz īstenot minētās prioritātes.

(5) 2023. gadā Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada norises turpinās atbilstoši Atveseļošanas un noturības mehānisma īstenošanai. Lai īstenotu Eiropas pusgada politikas prioritātes, joprojām ir svarīgi pilnībā īstenot pieņemtos atveseļošanas un noturības plānus, jo ar šiem plāniem paredzēts izpildīt visus iepriekšējos gados konkrētām valstīm adresētos attiecīgos ieteikumus vai arī to būtisku daļu. Konkrētām valstīm adresētie 2019., 2020. un 2022. gada ieteikumi joprojām ir

[4] COM(2022) 780 final.
[5] COM(2023) 62 final.
[6] COM(2023) 168 final.

vienlīdz svarīgi arī attiecībā uz atveseļošanas un noturības plāniem, kas pārskatīti, atjaunināti vai grozīti saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 14., 18. un 21. pantu.

(6) 2023. gada 27. februārī pieņemtās *REPowerEU* regulas[7] mērķis ir ātri izbeigt ES atkarību no Krievijas fosilā kurināmā importa. Tas veicinās enerģētisko drošību un ES energoapgādes dažādošanu, vienlaikus palielinot atjaunīgo energoresursu izmantošanu, enerģijas uzkrāšanas iespējas un energoefektivitāti. Regula sniedz iespēju dalībvalstīm savos nacionālajos atveseļošanas un noturības plānos pievienot jaunu *REPowerEU* nodaļu, lai tiktu finansētas galvenās reformas un investīcijas, kas palīdzēs sasniegt *REPowerEU* mērķus. Tās arī palīdzēs uzlabot ES neto nulles emisiju industrijas konkurētspēju, kā izklāstīts Zaļā kursa industriālajā plānā neto nulles emisiju laikmetam, un īstenot konkrētām valstīm saistībā ar enerģiju adresētos ieteikumus, kas dalībvalstīm sniegti 2022. gadā un attiecīgā gadījumā 2023. gadā. Ar *REPowerEU* regulu tiek ieviesta jauna neatmaksājama finansiālā atbalsta kategorija, kas darīta pieejama dalībvalstīm, lai tiktu finansētas jaunas ar enerģētiku saistītas reformas un investīcijas saskaņā ar to atveseļošanas un noturības plāniem.

(7) Komisija 2023. gada 8. martā pieņēma paziņojumu, kurā sniegtas fiskālās politikas norādes 2024. gadam. Tā mērķis ir atbalstīt dalībvalstis stabilitātes un konverģences programmu sagatavošanā un tādējādi stiprināt politikas koordināciju[8]. Komisija atgādināja, ka Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējā izņēmuma klauzula 2023. gada beigās tiks deaktivēta. Komisija aicināja panākt, lai fiskālā politika 2023.–2024. gadā nodrošinātu parāda atmaksājamību vidējā termiņā, kā arī ilgtspējīgā veidā veicinātu potenciālu izaugsmi. Dalībvalstis tika aicinātas savās 2023. gada stabilitātes un konverģences programmās izklāstīt, kā to fiskālie plāni nodrošinās deficīta atsauces vērtības 3 % no IKP ievērošanu, kā arī ticamu un nepārtrauktu parāda samazināšanu vai parāda saglabāšanu piesardzīgā līmenī vidējā termiņā. Komisija aicināja dalībvalstis pakāpeniski atteikties no valsts fiskālajiem pasākumiem, kas tika ieviesti, lai aizsargātu mājsaimniecības un uzņēmumus no enerģijas cenu satricinājuma, sākot ar vismazāk mērķorientētajiem pasākumiem. Tā norādīja, ka gadījumā, ja, atkārtojoties ar enerģijas cenu saistītajam spiedienam, būtu nepieciešams pagarināt atbalsta pasākumu darbības laiku, šādiem dalībvalstu pasākumiem turpmāk vajadzētu būt daudz labāk mērķorientētiem, atbalstot tieši neaizsargātās mājsaimniecības un uzņēmumus. Komisija ierosināja, ka fiskālajiem ieteikumiem jābūt izteiktiem skaitļos un diferencētiem un ka tie jāformulē, pamatojoties uz neto primārajiem izdevumiem, kā ierosināts tās Paziņojumā par ES ekonomikas pārvaldības sistēmas reformas ievirzēm[9]. Komisija ieteica visām dalībvalstīm turpināt aizsargāt valsts finansētās investīcijas un nodrošināt Atveseļošanas un noturības mehānisma un citu ES fondu efektīvu izmantošanu, jo īpaši ņemot vērā zaļās un digitālās pārkārtošanās un noturības mērķus. Komisija norādīja, ka ierosinās Padomei 2024. gada pavasarī sākt uz budžeta deficītu balstītas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras, pamatojoties uz izpildes datiem par 2023. gadu un ievērojot spēkā esošās tiesību normas.

---

7 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/435 (2023. gada 27. februāris), ar ko groza Regulu (ES) 2021/241 attiecībā uz *REPowerEU* nodaļām atveseļošanas un noturības plānos un groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 un (ES) 2021/1755 un Direktīvu 2003/87/EK (OV L 63, 28.2.2023., 1. lpp.).

8 Komisijas paziņojums Padomei "Fiskālās politikas norādes 2024. gadam", 8.3.2023., COM(2023) 141 final.

9 COM(2022) 583 final.

(8) Komisija 2023. gada 26. aprīlī nāca klajā ar tiesību aktu priekšlikumiem, kas vajadzīgi, lai īstenotu ES ekonomikas pārvaldības noteikumu visaptverošu reformu. Priekšlikumu galvenais mērķis ir uzlabot valsts parāda atmaksājamību un ar reformu un investīciju palīdzību veicināt ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi visās dalībvalstīs. Priekšlikumu mērķis ir nodrošināt dalībvalstīm lielāku kontroli pār savu vidēja termiņa plānu izstrādi, vienlaikus ieviešot stingrāku izpildes režīmu, lai nodrošinātu, ka dalībvalstis pilda saistības, ko tās uzņēmušās savos vidēja termiņa fiskālajos strukturālajos plānos. Mērķis ir pabeigt likumdošanas darbu 2023. gadā.

(9) Ungārija savu nacionālo atveseļošanas un noturības plānu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 1. punktu iesniedza Komisijai 2021. gada 11. maijā. Komisija atbilstoši Regulas (ES) 2021/241 19. pantam novērtēja atveseļošanas un noturības plāna atbilstību, efektivitāti, lietderīgumu un saskanīgumu, ņemot vērā minētās regulas V pielikumā sniegtās novērtēšanas vadlīnijas. Padome 2022. gada 15. decembrī pieņēma lēmumu par Ungārijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu[10]. Maksājuma daļas tiek darītas pieejamas ar nosacījumu, ka Komisija saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 24. panta 5. punktu ir pieņēmusi lēmumu par to, ka Ungārija ir apmierinoši izpildījusi attiecīgos atskaites punktus un mērķrādītājus, kas bija noteikti Padomes īstenošanas lēmumā. Apmierinoša izpilde nozīmē arī to, ka nav bijis regresa attiecībā uz iepriekšējo atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu.

(10) Ungārija 2023. gada 2. maijā iesniedza savu 2023. gada valsts reformu programmu un savu 2023. gada konverģences programmu saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1466/97 8. panta 1. punktu. Lai ņemtu vērā abu programmu savstarpējo saistību, tās izvērtētas vienlaikus. Kā paredzēts Regulas (ES) 2021/241 27. pantā, 2023. gada valsts reformu programma atspoguļo arī Ungārijas pienākumu divreiz gadā ziņot par panākto progresu atveseļošanas un noturības plāna īstenošanā.

(11) Komisija 2023. gada ziņojumu par Ungāriju[11] publicēja 2023. gada 24. maijā. Tajā tika izvērtēts, kā Ungārija īstenojusi attiecīgos konkrētai valstij adresētos ieteikumus, ko Padome pieņēma laikposmā no 2019. līdz 2022. gadam, un kā Ungārija īsteno atveseļošanas un noturības plānu. Balstoties uz šo analīzi, ziņojumā par valsti bija norādīti trūkumi attiecībā uz tādu problēmjautājumu risināšanu, kuri nav ietverti vai ir tikai daļēji ietverti atveseļošanas un noturības plānā, kā arī jauni un nupat iezīmējušies problēmjautājumi. Tajā bija arī novērtēts Ungārijas progress Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā un ES pamatmērķrādītāju sasniegšanā nodarbinātības, prasmju un nabadzības mazināšanas jomā, kā arī progress ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

(12) Komisija saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 5. pantu izstrādāja padziļinātu pārskatu par Ungāriju un rezultātus publicēja 2023. gada 24. maijā[12]. Komisija secināja, ka Ungārija saskaras ar makroekonomisku nelīdzsvarotību. Jo īpaši ir palielinājusies neaizsargātība, kas saistīta ar ļoti spēcīgu cenu spiedienu un ārējā un valdības finansējuma vajadzībām, un tā ir ievērojama. Ievērojami pieaugusi inflācija, un tā vēl nav kļuvusi redzami mērenāka. Ja inflācija ilgāku laiku saglabātos augsta, tā vēl nelabvēlīgāk ietekmētu izmaksu konkurētspēju un finansēšanas izmaksas arī turpmāk varētu palikt paaugstinātas. 2022. gadā vērojamā enerģijas cenu

[10] Padomes Īstenošanas lēmums (2022. gada 15. decembris) par Ungārijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu (ST 15447/22; ST 15447/22 ADD 1).

[11] SWD(2023) 617 final.

[12] SWD(2023) 639 final.

paaugstināšanās ir būtiski palielinājusi lielo tekošā konta deficītu, un īstermiņa ir palielinājies ārējais parāds. Tekošā konta uzlabojumi šajā un nākamajā gadā ir atkarīgi no gaidāmās enerģijas cenu turpmākās samazināšanās, tomēr tiek prognozēts, ka tekošā konta deficīts 2023. un 2024. gadā vēl aizvien nebūs nenozīmīgs. Tekošā konta dinamikai ir svarīga ekonomikas augstā energointensitāte. Lielais valdības budžeta deficīts, ko tikai daļēji veicinājusi politikas reakcija uz pandēmijas un enerģētikas krīzi, nosaka lielu daļu ekonomikas ārējo aizņēmumu. Valdības parāda attiecība pret IKP samazinājās, jo ievērojami pieauga nominālais IKP, bet to var apdraudēt aktivitātes palēninināšanās un augsta deficīta saglabāšanās. Valsts aizņēmumu izmaksas kopš 2021. gada ir palielinājušās, un valdība saskaras ar pieaugošu procentu slogu, savukārt parāda atmaksāšanas termiņš joprojām ir samērā īss. Mājokļu cenas piecu gadu laikā ir divkāršojās, bet 2022. gada beigās cenu pieaugums apstājās. Tomēr, ņemot vērā mājsaimniecību zemās parādsaistības, kā arī pašreizējo augstas inflācijas vidi, šķiet, ka ievērojama nominālās cenas krituma iespējamība ir ierobežota. Politikas nekonsekvence ir saasinājusi konstatēto neaizsargātību. Lai nodrošinātu fiskālās un ārējās pozīcijas ilgtspēju, kā arī stabilizētu gaidas, ir būtiski efektīvi koordinēt un skaidri norobežot makroekonomikas politiku, pamatojoties uz spēcīgu institucionālās politikas satvaru. Gaidāms, ka Ungārijas atveseļošanas un noturības plānā iekļauto strukturālo reformu savlaicīga un pilnīga īstenošana vidējā termiņā palīdzēs mazināt makroekonomisko neaizsargātību un atbalstīs izaugsmi un korekcijas.

(13) *Eurostat* validētie dati[13] liecina, ka Ungārijas vispārējās valdības budžeta deficīts ir samazinājies no 7,1 % no IKP 2021. gadā līdz 6,2 % 2022. gadā, savukārt vispārējās valdības parāds samazinājies no 76,6 % no IKP 2021. gada beigās līdz 73,3 % 2022. gada beigās. Komisija 2023. gada 24. maijā saskaņā ar LESD 126. panta 3. punktu publicēja ziņojumu[14]; ziņojumā ir aplūkots Ungārijas budžeta stāvoklis, ņemot vērā to, ka tās vispārējās valdības budžeta deficīts 2022. gadā pārsniedza Līgumā noteikto atsauces vērtību, kas ir 3 % no IKP. Ziņojumā secināts, ka deficīta kritērijs nav izpildīts. Kā norādīts 2023. gada 8. marta paziņojumā[15], Komisija nav ierosinājusi sākt jaunas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras 2023. gada pavasarī; Komisija savukārt ir norādījusi, ka ierosinās Padomei 2024. gada pavasarī sākt uz budžeta deficītu balstītas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras, pamatojoties uz izpildes datiem par 2023. gadu. Ungārijai tas būtu jāņem vērā 2023. gada budžeta izpildē un 2024. gada budžeta sagatavošanā.

(14) Vispārējās valdības bilanci ir ietekmējuši fiskālās politikas pasākumi, kas pieņemti, lai mazinātu enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi. 2022. gadā šādi ieņēmumus mazinoši pasākumi ietvēra akcīzes nodokļa samazināšanu degvielai; savukārt šādi izdevumus palielinoši pasākumi ietvēra subsīdijas sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem par zaudējumiem, kas radušies mājokļu enerģijas cenu griestu dēļ, un atbalsta shēmas energoietilpīgiem uzņēmumiem. Šo pasākumu izmaksas daļēji kompensēja jauni nodokļi par negaidītu papildu peļņu, ko guva enerģijas ražotāji un piegādātāji, proti, pagaidu nodoklis par *Brent* un *Urals* naftas cenas starpību, pagaidu nodoklis par enerģijas piegādātāju ienākumiem un derīgo izrakteņu ieguves nodevas pagaidu palielinājums. Komisija lēš, ka šo pasākumu neto budžeta izmaksas 2022. gadā būs 1,0 % no IKP. Vispārējās valdības bilanci ir ietekmējušas arī no Ukrainas pārvietoto personu pagaidu aizsardzības budžeta

13 *Eurostat* euro rādītāji, 47/2023, 21.4.2023.
14 COM(2023) 631 final, 24.5.2023.
15 COM(2023) 141 final, 8.3.2023.

izmaksas, kas 2022. gadam tiek lēstas 0,1 % apmērā no IKP. Aplēstās Covid-19 pagaidu ārkārtas pasākumu izmaksas tajā pašā laikā samazinājās no 1,9 % 2021. gadā līdz 0,1 % no IKP 2022. gadā.

(15) Padome 2021. gada 18. jūnijā ieteica Ungārijai[16] 2022. gadā saglabāt atbalstošu fiskālo nostāju, kas ietver stimulējošo iedarbību, kuru nodrošina Atveseļošanas un noturības mehānisms, un saglabāt valsts finansētās investīcijas.

(16) Komisijas aplēses liecina, ka fiskālā nostāja[17] 2022. gadā, proti, −0,4 % no IKP, bija atbalstoša, kā ieteikusi Padome. Atbilstoši Padomes ieteiktajam Ungārija turpināja atbalstīt atveseļošanu ar investīcijām, kas finansējamas no Atveseļošanas un noturības mehānisma. No Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansētie izdevumi 2022. gadā sasniedza 1,5 % no IKP (2021. gadā tie bija 2,1 % no IKP). No Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansēto izdevumu samazinājums 2022. gadā bija saistīts ar Eiropas strukturālo un investīciju fondu apguvi mazākā apmērā. Valsts finansētajām investīcijām uz fiskālo nostāju bija bremzējoša ietekme, kas atbilst 0,2 procentpunktiem no IKP[18]. Tādējādi Ungārija nav saglabājusi valsts finansētās investīcijas, un tas neatbilst Padomes ieteikumam. Vienlaikus valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot jaunos ieņēmumu pasākumus) pieaugumam uz vispārējo fiskālo nostāju bija bremzējoša ietekme 0,6 procentpunktu apmērā no IKP. Tādējādi Ungārija ir pietiekami kontrolējusi valsts finansēto kārtējo izdevumu pieaugumu.

(17) Konverģences programmas budžeta prognožu pamatā esošais makroekonomikas scenārijs ir labvēlīgs. Valdība prognozē, ka reālais IKP 2023. gadā pieaugs par 1,5 % un 2024. gadā — par 4,0 %. Savukārt Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts mazāks reālā IKP pieaugums 2023. gadā (0,5 %) un 2024. gadā (2,8 %), kas galvenokārt skaidrojams ar to, ka gaidāms mazāks privātā patēriņa pieaugums, ko nosaka mazāks nominālo algu pieaugums un nedaudz lielāks bezdarbs. Komisija arī prognozē mazāku valdības patēriņa un neto eksporta pieaugumu. Komisijas prognozē paredzēts, ka nominālā IKP pieaugums prognozes periodā būs zemāks, jo paredzētais IKP pieaugums un IKP deflators ir mazāks.

(18) Valdība savā 2023. gada konverģences programmā plāno, ka vispārējās valdības budžeta deficīta rādītājs 2023. gadā samazināsies līdz 3,9 % no IKP. Samazinājums 2023. gadā galvenokārt atspoguļo lielākus nodokļu ieņēmumus, ko nosaka augstā inflācija un pagaidu nodokļi, kurus uzliek negaidītai papildu peļņai un konkrētām nozarēm un kuri 2023. gadam tiek lēsti 1,5 % apmērā no IKP. Saskaņā ar programmu gaidāms, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP samazināsies no 73,3 % 2022. gada beigās līdz 69,7 % 2023. gada beigās. Komisija 2023. gada pavasara prognozē paredzēts, ka 2023. gadā valdības budžeta deficīts būs 4,0 % apmērā no IKP. Tas atbilst konverģences programmā prognozētajam deficītam. Komisijas 2023. gada

---

16 Padomes Ieteikums (2021. gada 18. jūnijs), ar ko sniedz Padomes atzinumu par Ungārijas 2021. gada konverģences programmu (OV C 304, 29.7.2021., 78. lpp.).

17 Fiskālā nostāja tiek mērīta, vadoties pēc izmaiņām primārajos izdevumos (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus), neierēķinot ar Covid-19 krīzi saistītos pagaidu ārkārtas pasākumus, taču ietverot no Atveseļošanas un noturības mehānisma un citu ES fondu neatmaksājamā atbalsta (dotācijām) finansētos izdevumus, kas attiecināmi uz vidēja termiņa potenciālo izaugsmi. Sīkāku informāciju sk. fiskālās statistikas tabulu 1. izcēlumā.

18 Citiem valsts finansētajiem kapitālizdevumiem bija ekspansīva ietekme 1,7 procentpunktu apmērā no IKP, un to nosaka ietekme, ko rada īpašas vispārējā valdībā klasificētas struktūras veiktā gāzes krājumu iegāde.

pavasara prognozē paredzēts, ka 2023. gada beigās būs augstāka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP, proti, 70,7 %. Starpība ir skaidrojama ar zemāku IKP pieaugumu un IKP deflatoru Komisijas prognozē.

(19) Gaidāms, ka 2023. gadā valdības bilanci vēl aizvien ietekmēs pasākumi, kas pieņemti, lai mazinātu enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi. Tajos ietilpst pasākumi, kas pagarināti no 2022. gada, jo īpaši: subsīdijas sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem par zaudējumiem, kas radušies mājokļu enerģijas cenu griestu dēļ, un atbalsta shēmas energoietilpīgiem uzņēmumiem. Šo pasākumu izmaksas joprojām daļēji kompensē enerģijas piegādātājiem uzliktais nodoklis par negaidītu papildu peļņu. Ņemot vērā šos ieņēmumus, Komisijas 2023. gada pavasara prognozē atbalsta pasākumu neto budžeta izmaksas 2023. gadam tiek paredzētas 1,2 % apmērā no IKP[19]. Pasākumi 2023. gadā nešķiet vērsti uz visneaizsargātākajām mājsaimniecībām vai uzņēmumiem, un to vairākumā nav pilnībā iestrādāts cenas signāls, kas rosinātu mazināt enerģijas pieprasījumu un palielināt energoefektivitāti. Rezultātā, novērtējot atbilstību ieteikumam, kas sniegts 2023. gadam, mērķorientēti atbalsta pasākumi nav jāņem vērā.

(20) Padome 2022. gada 12. jūlijā ieteica[20] Ungārijai rīkoties, lai nodrošinātu, ka 2023. gadā valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums atbilst kopumā neitrālai fiskālās politikas nostājai[21], ņemot vērā to, ka turpinās pagaidu un mērķorientēta atbalsta sniegšana pret enerģijas cenu kāpumu visneaizsargātākajām mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kā arī personām, kas bēg no Ukrainas. Ungārijai tika ieteikts būt gatavai kārtējos izdevumus pielāgot mainīgajai situācijai. Ungārijai tika ieteikts arī palielināt publiskās investīcijas, kas sekmētu zaļo un digitālo pārkārtošanos un enerģētisko drošību, ņemot vērā iniciatīvu *REPowerEU*, tostarp izmantojot Atveseļošanas un noturības mehānismu un citus Savienības fondus.

(21) Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts, ka 2023. gadā augstas inflācijas kontekstā būs bremzējoša fiskālā nostāja (+4,2 % no IKP) . Fiskālā nostāja 2022. gadā būs bijusi ekspansīva (–0,4 % no IKP). Tiek prognozēts, ka valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā būs bremzējoša ietekme uz fiskālo nostāju (2,2 % no IKP). Tādēļ prognozētais valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums atbilst Padomes ieteikumam. Tiek prognozēts, ka no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansētie izdevumi 2023. gadā sasniegs 2,3 % no IKP, savukārt valsts finansētajām investīcijām būs bremzējoša ietekme uz fiskālo nostāju (0,6 procentpunkti). [22] Tāpēc Ungārija plāno finansēt papildu investīcijas, izmantojot Atveseļošanas un noturības mehānismu un citus ES fondus, taču neplāno saglabāt valsts finansētās investīcijas. No Atveseļošanas un noturības mehānisma un citiem ES

---

19 Šis skaitlis atspoguļo minēto pasākumu gada budžeta izmaksu līmeni, ietverot kārtējos ieņēmumus un izdevumus, kā arī – attiecīgā gadījumā – kapitālizdevumu pasākumus.

20 Padomes Ieteikums (2022. gada 12. jūlijs) par Ungārijas 2022. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Ungārijas 2022. gada konverģences programmu (OV C 334.17, 12.7.2022, 136. lpp.)

21 Pamatojoties uz Komisijas 2023. gada pavasara prognozi, Ungārijas potenciālās izlaides vidēja termiņa pieauguma aplēse, kuru izmanto fiskālās nostājas noteikšanai, ir 16,6 % nominālā izteiksmē (10 gadu vidējais rādītājs).

22 Tiek prognozēts, ka citiem valsts finansētajiem kapitālizdevumiem būs bremzējoša ietekme, kas atbilst 2,2 procentpunktiem no IKP. Lielais citu kapitālizdevumu samazinājums 2023. gadā ir saistīts ar lielo ietekmi, ko radījusi gāzes krājumu iegāde, kuru 2022. gadā veica īpaša vispārējā valdībā klasificēta valdības struktūra.

fondiem tā plāno finansēt publiskās investīcijas zaļās un digitālās pārkārtošanās un enerģētiskās drošības nolūkiem, piemēram, elektrotīkla attīstībai, piepilsētas dzelzceļu modernizācijai, dzīvojamo ēku saules enerģijas paneļu izmantošanas atbalstam, klēpjdatoru nodrošināšanai skolēniem otrā posma pamatizglītības iestādēs un digitalizācijas pasākumiem veselības aprūpē.

(22) Konverģences programmā paredzēts, ka gaidāmais vispārējās valdības budžeta deficīts 2024. gadā samazināsies līdz 2,9 % no IKP. Samazinājums 2024. gadā galvenokārt atspoguļo būtisku vispārējās valdības izdevumu samazinājumu attiecībā pret IKP, jo īpaši tas skar bruto pamatkapitāla veidošanu, starppatēriņu un darbinieku atalgojumu. Programmā paredzēts, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2024. gada beigās samazināsies līdz 66,7 %. Pamatojoties uz prognozes termiņa datumā zināmajiem politikas pasākumiem, Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts, ka valdības budžeta deficīts 2024. gadā būs 4,4 % IKP. Tas ir lielāks nekā programmā prognozētais deficīts – galvenokārt tas skaidrojams ar lielākiem prognozētajiem izdevumiem par bruto pamatkapitāla veidošanu atbilstoši jaunākajām tendencēm un lielākam starppatēriņam, ko nosaka ieilgušais inflācijas spiediens. Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts, ka 2024. gada beigās būs augstāka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP, proti, 71,1 %.

(23) Konverģences programmā ir paredzēts 2024. gadā pakāpeniski izbeigt dažus enerģētikas atbalsta pasākumus. Patlaban Komisija pieņem, ka enerģētikas atbalsta pasākumu neto izmaksas 2024. gadā būs 0,4 % no IKP salīdzinājumā ar 1,2 % no IKP 2023. gadā. Šajās aplēsēs ir pieņemts, ka enerģijas cena nepalielināsies. Enerģētikas atbalsta pasākumi, kurus pašlaik plānots saglabāt 2024. gadā, nešķiet vērsti uz neaizsargātajām mājsaimniecībām vai uzņēmumiem. Tajos nav pilnībā iestrādāts cenas signāls, kas rosinātu mazināt enerģijas pieprasījumu un palielināt energoefektivitāti.

(24) Padomes Regulā (EK) Nr. 1466/97 ir pausts aicinājums katru gadu uzlabot strukturālo budžeta bilanci, lai sasniegtu vidēja termiņa mērķi, par kritēriju nosakot 0,5 % no IKP[23]. Ņemot vērā fiskālās ilgtspējas apsvērumus[24] un nepieciešamību samazināt deficītu zem atsauces vērtības 3 % no IKP, būtu lietderīgi 2024. gadā uzlabot strukturālo bilanci vismaz par 0,5 % no IKP. Lai nodrošinātu šādu uzlabojumu, valsts finansēto neto primāro izdevumu pieaugumam[25] 2024. gadā nevajadzētu pārsniegt 4,4 %, kā atspoguļots šajā ieteikumā. Tas arī palīdzēs mazināt pamatinflāciju, kas ievērojami pārsniedz ES vidējo rādītāju un, ja būtu pastāvīga, varētu izraisīt konkurētspējas zudumu, kā arī aizsargāt ārējo pozīciju.

Tajā pašā laikā atlikušie enerģētikas atbalsta pasākumi (Komisija pašlaik 2023. gadam tos lēš 1,2 % apmērā no IKP) būtu pakāpeniski jāatceļ, ņemot vērā izmaiņas enerģijas tirgū un sākot no vismazāk mērķorientētajiem pasākumiem, un saistītie ietaupījumi būtu jāizmanto, lai samazinātu valdības budžeta deficītu.

---

23 Sal. ar 5. pantu Padomes Regulā (EK) Nr. 1466/97, kurā arī prasīts veikt korekcijas vairāk nekā 0,5 % apmērā no IKP attiecībā uz dalībvalstīm, kuru valdības parāda līmenis pārsniedz 60 % no IKP vai kurām ir izteiktāki riski saistībā ar parāda atmaksājamību.

24 Komisija ir aplēsusi, ka Ungārijai, lai panāktu ticamu parāda samazināšanu vai nodrošinātu, ka valsts parāds vidējā termiņā tiek saglabās piesardzīgā līmenī, būtu vajadzīgs strukturālās primārās bilances gada vidējais pieaugums 0,9 procentpunktu apmērā no IKP. Šīs aplēses pamatā bija Komisijas 2022. gada rudens prognoze. Šīs aplēses sākumpunkts bija 2024. gadam prognozētais valdības budžeta deficīts un parāds, pieņemot, ka 2024. gadā tiks atcelti enerģētikas atbalsta pasākumi.

25 Neto primāros izdevumus definē kā valsts finansētos izdevumus, no kuriem atskaitīti diskrecionārie ieņēmumu pasākumi un izslēgti procentu izdevumi, kā arī cikliskā bezdarba izdevumi.

Pamatojoties uz Komisijas aplēsēm, neto primāro izdevumu pieaugums būtu mazāks, nekā ieteikts 2024. gadam.

(25) Pieņemot, ka politika netiks mainīta, Komisijas 2023. gada pavasara prognozē paredzēts, ka valsts finansētie neto primārie izdevumi 2024. gadā pieaugs par 7,0 %, kas pārsniedz ieteikto pieauguma tempu. Komisijas prognozē paredzētā korekcija ir mazāka nekā ietaupījums, ko radīs enerģētikas atbalsta pasākumu pilnīga pakāpeniska izbeigšana, kas ir saistīta ar paaugstinātiem starppatēriņa un bruto pamatkapitāla veidošanas izdevumiem un gaidāmo negaidītai papildu peļņai un konkrētām nozarēm uzliekamo pagaidu nodokļu pakāpenisku atcelšanu.

(26) Saskaņā ar programmu gaidāms, ka valdības investīcijas samazināsies no 5,1 % no IKP 2023. gadā līdz 3,7 % no IKP 2024. gadā. Investīciju samazinājums atspoguļo mazākas valsts finansētas investīcijas un mazākas ES finansētas investīcijas.

(27) Konverģences programmā ir izklāstīta vidēja termiņa fiskālā virzība līdz 2027. gadam. Saskaņā ar programmu gaidāms, ka vispārējās valdības budžeta deficīts pakāpeniski samazināsies, 2025. gadā sasniedzot 1,9 % no IKP, 2026. gadā sasniedzot 1,4 % un 2027. gadā sasniedzot 0,9 %. Tādējādi ir plānots, ka šīs programmas darbības laikā vispārējās valdības budžeta deficīts paliks zem 3 % no IKP. Saskaņā ar programmu gaidāms, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP samazināsies no 66,7 % 2024. gada beigās līdz 56,3 % 2027. gada beigās.

(28) Monetārā, fiskālā un ekonomikas attīstības politika uz nesenajām ekonomikas problēmām reaģējusi nekoordinētā veidā, vājinot vispārējās politikas reakcijas efektivitāti. 2021. gadā monetārā politika kļuva stingrāka, bet fiskālā ekspansija turpinājās līdz 2022. gada sākumam. Vairāki pagaidu politikas pasākumi, kas ieviesti kopš 2021. gada, bez mērķorientācijas bijuši vērsti uz to, lai saglabātu mājsaimniecību pirktspēju, izmantojot cenu un procentu likmju griestus un fiskāli dārgas enerģijas subsīdijas. Ieviesti cenu griesti motordegvielai un konkrētām pirmās nepieciešamības pārtikas precēm. Ieviesti procentu likmju griesti mainīgas likmes hipotekārajiem kredītiem, maziem un vidējiem uzņēmumiem sniegtajiem aizdevumiem, konkrētiem studiju kredītiem un lieliem banku noguldījumiem. Lielākajai daļai no tiem termiņš beigsies 2023. gadā. Samazinot ieņēmumus un paaugstinot netiešos nodokļus, tika panākts, ka šo pasākumu izmaksas galvenokārt sedz uzņēmumi un finanšu nozare, un šādu pasākumu kropļojošā ietekme ir veicinājusi iekšzemes ražošanas samazināšanos un augstākas ražojumu cenas, kuras tieši neietekmē cenu griesti. Tie ir arī kavējuši pieprasījuma pielāgošanu jaunajai ekonomikas videi. Lai palīdzētu uzņēmumiem pielāgoties ekonomikas satricinājumiem, ekonomikas attīstības politika ir balstījusies uz subsidētu aizdevumu shēmām. 2023. gada februārī tika sākta liela subsidētu aizdevumu shēma ar fiksētām procentu likmēm, lai atbalstītu uzņēmumus, kuri saskaras ar augošām enerģijas izmaksām. Cenu un procentu likmju griesti un subsidētie aizdevumi ir darbojušies pretī monetārās politikas centieniem mazināt inflāciju, cita starpā mazinot centrālās bankas instrumentu efektivitāti. Eiropas Centrālā banka ir konstatējusi, ka konkrēti regulatīvi pasākumi, tostarp banku noguldījumu procentu likmju griesti, traucē efektīvas monetārās politikas īstenošanu[26].

[26] *Opinion of the European Central Bank of 26 April 2023 on the restriction of the negotiability of discount bills issued by the Magyar Nemzeti Bank and the extension of an interest rate cap*. CON/2023/10. (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023AB0010&qid=1682527131068).

(29) Trūkumi budžeta plānošanā un izpildē ir palielinājuši fiskālās politikas ekspansīvo ietekmi, tādējādi veicinot daudzas no Ungārijas pašreizējām makroekonomikas problēmām. Kopš 2016. gada ļoti agrīnā gada budžetu pieņemšana ir pasliktinājusi makroekonomisko un budžeta prognožu kvalitāti. Dažādi budžeta elastības noteikumi un lielas budžeta rezerves ir ļāvušas veikt lielākus diskrecionāros izdevumus, pastiprinot fiskālās politikas procikliskumu. Bieži vien *ad hoc* lēmumi par izdevumiem pieņemti finanšu gada beigās vai ar valdības dekrētu tie ieviesti visa gada gaitā bez pienācīgas parlamentārās uzraudzības un sabiedriskās apspriešanas, tādējādi savukārt mazinot budžeta pārredzamību. Valsts budžeta struktūra nav novērsusi lielu valsts budžeta deficītu, jo ir trūkumi valsts fiskālo noteikumu struktūrā, tostarp noteikumā par parādu ar procikliskuma iezīmēm, vidēja termiņa budžeta plānojuma vāja izpilde, ko vēl papildus vājina īpašie "apdraudējuma stāvokļa" režīma noteikumi, un Fiskālās padomes ierobežotā loma un resursi. Valsts Fiskālās padomes ierobežotās pilnvaras un resursi traucē tai efektīvi vadīt publiskas diskusijas par fiskālajiem jautājumiem.

(30) Pēdējo desmit gadu laikā Ungārijā ir ievērojami pieaugušas mājokļu cenas, bet mājokļu piedāvājums joprojām ir ierobežots. Neseno cenu pieaugumu veicinājušas arī vāji mērķorientētas subsīdiju shēmas mājokļa iegādei, kas pieejamas arī mājsaimniecībām ar augstākiem ienākumiem, kurām jau ir mājoklis. Līdzīgi arī subsīdijas mājokļu celtniecībai, ieskaitot dotācijas, subsidētus aizdevumus un preferenciālas PVN likmes, nav mērķorientētas.

(31) Kā paredzēts Regulas (ES) 2021/241 19. panta 3. punkta b) apakšpunktā un V pielikuma 2.2. kritērijā, atveseļošanas un noturības plānā ir ietverts plašs savstarpēji pastiprinošu reformu un investīciju kopums, ko paredzēts īstenot līdz 2026. gadam. Ungārija saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 14. panta 6. punktu paudusi nodomu no Atveseļošanas un noturības mehānisma pieprasīt papildu aizdevuma atbalstu līdz 6 600 000 000 EUR apmērā. Ņemot vērā to, ka Atveseļošanas un noturības mehānisms, kas ir spēkā līdz 2026. gadam, ir pagaidu pasākums, ir būtiski ātri turpināt plāna īstenošanu. Lai izpildītu plānā paredzētās saistības, Ungārijai ir vienlīdz svarīgi arī nodrošināt pietiekamas administratīvās spējas. Jaunās *REPowerEU* nodaļas ātra iekļaušana atveseļošanas un noturības plānā sniegs iespēju finansēt vēl papildu reformas un investīcijas, lai atbalstītu Ungārijas stratēģiskos mērķus enerģētikas un zaļās pārkārtošanās jomā. Lai nodrošinātu atveseļošanas un noturības plāna, kā arī citas, ārpus plāna tvēruma esošas ekonomikas un nodarbinātības politikas sekmīgu īstenošanu un rezultātā panāktu plašu līdzatbildību par politikas programmu kopumā, joprojām ir svarīgi sistemātiski un efektīvi iesaistīt vietējās un reģionālās iestādes, sociālos partnerus un citas attiecīgās ieinteresētās personas. Tā kā Ungārijas atveseļošanas un noturības plāns tika pieņemts vēlu, 2022. gada decembrī, tā īstenošana ir ievērojami aizkavējusies. Lai plānu īstenotu ātri un stabili, būtu jāizpilda 27 atskaites punkti, kas saistīti ar tiesu neatkarības stiprināšanu un Savienības finanšu interešu aizsardzības nodrošināšanu. Veikt maksājumus plāna ietvaros nav iespējams, iekam šie atskaites punkti nav pilnībā un pareizi īstenoti. *REPowerEU* dotāciju piešķīrums Ungārijai ir 701,6 miljoni EUR. Ungārija plāno izmantot *REPowerEU* dotāciju un papildu aizdevumu ar enerģētiku saistītām investīcijām.

(32) Komisija visus Ungārijas kohēzijas politikas plānošanas dokumentus apstiprināja 2022. gadā. Kohēzijas politikas programmu ātra īstenošana papildināmībā un sinerģijā ar atveseļošanas un noturības plānu, tostarp *REPowerEU* nodaļu, ir būtiska zaļās un digitālās pārkārtošanās īstenošanai, ekonomikas un sociālās noturības palielināšanai, kā arī līdzsvarotas teritoriālās attīstības panākšanai Ungārijā.

(33) Papildus ekonomiskajiem un sociālajiem problēmjautājumiem, kuru risināšana paredzēta atveseļošanas un noturības plānā, Ungārija saskaras ar vairākiem papildu problēmjautājumiem, kas saistīti ar nabadzību, darba tirgus konkurenci pakalpojumu jomā un enerģētiku.

(34) Vispārējie nabadzības rādītāji pēdējo desmit gadu laikā gan ir uzlabojušies, taču konkrētu neizdevīgā stāvoklī esošu grupu, piemēram, mājsaimniecību ar zemiem ienākumiem, bērnu, cilvēku ar invaliditāti, romu un attālo lauku apdzīvoto vietu iedzīvotāju, relatīvā situācija ir pasliktinājusies. Smagas materiālās un sociālās nenodrošinātības rādītāji ir vieni no augstākajiem Eiropas Savienībā un ievērojami atšķiras starp reģioniem. Īpaši augsti tie ir bērnu un romu vidū. Neizdevīgā stāvoklī esošām grupām ir grūti piekļūt pienācīgai sociālajai palīdzībai, izglītībai, veselības aprūpei un darba meklēšanas pakalpojumiem. Mājsaimniecības bez stabiliem ienākumiem saskaras ar sociālās drošības tīkla vājināšanos. Nodokļu sistēma nesamērīgi apgrūtina mazāk apmaksātus darba ņēmējus. Mājsaimniecību ar zemiem ienākumiem galvenie ienākumu avoti pēdējo desmit gadu laikā nav tikuši līdzi dzīves dārdzībai. Minimālie ienākumi ir vieni no nepietiekamākajiem Eiropas Savienībā. Nesenais enerģijas un pārtikas cenu pieaugums nesamērīgi noslogo cilvēkus ar zemiem ienākumiem, vienlaikus atbalsta pasākumi lielākoties nav mērķorientēti. Nesenie grozījumi sociālās aizsardzības tiesību aktos mazinājuši valsts atbildību par sociālās aprūpes nodrošināšanu.

(35) Kopējais nodarbinātības līmenis ir samērā augsts, taču konkrētām neizdevīgā stāvoklī esošām grupām, piemēram, romiem, mazkvalificētiem cilvēkiem, sievietēm ar aprūpes pienākumiem un cilvēkiem ar invaliditāti, ir grūtības iekļūt atvērtā darba tirgū, jo izglītības, apmācības, sociālās palīdzības sistēmās un darba meklētājiem paredzētajās atbalsta struktūrās ir nepilnības. Vēl aizvien mazkvalificētu darba ņēmēju, romu un cilvēku ar invaliditāti vidū ir lielas nodarbinātības līmeņa atšķirības. Katra piektā sieviete, kura meklē apmaksātu darbu, bērnu vai apgādājamo ar invaliditāti aprūpes pienākumu dēļ paliek ārpus darba tirgus. Neizdevīgā stāvoklī esošām grupām ir nepietiekami pabalsti un piekļuve efektīviem aktīva darba tirgus pasākumiem. Bezdarbnieka pabalsta saņemšanas ilgums ir 3 mēneši, savukārt vidējais darba atrašanas ilgums 2022. gadā bija 16 mēneši. Četri no desmit reģistrētajiem bezdarbniekiem nesaņem pabalstus. Ilgais vidējais reģistrācijas periods liecina, ka valsts nodarbinātības dienestā trūkst spēju. To darba meklētāju īpatsvars, kuriem ir zemas pamatprasmes, vairāk nekā divas reizes pārsniedz vidējo rādītāju valstī. Vēl aizvien ir mazs to pieaugušo īpatsvars, kuri piedalās mācībās, jo īpaši mazkvalificētu personu un bezdarbnieku vidū.

(36) Sociālais dialogs joprojām ir viens no vājākajiem Eiropas Savienībā, un nesen tas atkal pasliktinājies. Galvenā trīspusējās sadarbības organizācija galvenokārt darbojas kā informācijas apmaiņas forums valdības vajadzībām, tai nav oficiāla tiesiskā regulējuma, un nenotiek jēgpilns dialogs, izņemot par minimālās algas noteikšanu. Aizvien lielāka problēma ir skolotāju trūkums, taču jaunas tiesību normas ir ierobežojušas skolotāju tiesības uz kolektīvu rīcību un palielinājušas darba devēju iespēju ar atpakaļejošu spēku atlaist skolotājus, kuri piedalās civilās nepakļaušanās pasākumos, protestējot pret darba apstākļiem. Nesenās reformas, kas ieviestas bez jēgpilna dialoga ar attiecīgajām arodbiedrībām, negatīvi ietekmējušas darba apstākļus un vājinājušas veselības aprūpes darbinieku pašpārstāvību.

(37) Nesen vairākos tirgos vairākkārt ir notikusi valsts iejaukšanās, vājinot juridisko noteiktību. Šī iejaukšanās bijusi ar tendenci atturēt vai ierobežot ES un ārvalstu ieguldījumus konkrētos tirgos, faktiski paverot iespēju iegādāties uzņēmumus valsts

uzņēmumiem vai privātiem uzņēmumiem, kam ir ciešas saiknes ar valdību. Tā nopietni ietekmē vienotā tirgus un tiesiskuma principus[27], ierobežojot ilgtspējīgas ekonomikas izaugsmes iespējas. Piemēram, konkrēti uzņēmumi un nozares saskaras ar diskriminējošu attieksmi, kura izpaužas īpaši pielāgotos nodokļos, cenu griestos un noteikumos, ko ievieš īsā laikā un bez iepriekšējas apspriešanās. Kopš 2020. gada, lai ieviestu šādus pasākumus, valdība ir izmantojusi arī savas ar "apdraudējuma stāvokli" saistītās ārkārtējās pilnvaras. Budžeta ieņēmumi no konkrētām nozarēm noteiktiem nodokļiem ir ievērojami. Piemēram, valdība nesen noteica administratīvus cenu griestus un 90 % peļņas nodokli cementa un keramikas materiālu ražošanai. Minētajās nozarēs ir augsts ārvalstu īpašnieku īpatsvars. Valdība 2022. gada decembrī pēkšņi palielināja nodokli apdrošināšanas un farmācijas uzņēmumiem. Tika apgrūtinātas bankas, jo mainīgo hipotekāro kredītu likmju ierobežojums ietekmēja to spēju sniegt aizdevumus un rentabilitāti. Lai izdarītu nepamatotu spiedienu uz konkrētiem uzņēmumiem, jo īpaši mazumtirdzniecības un transporta jomā, izmantotas selektīvas un patvaļīgas administratīvās pārbaudes, naudas sodi un atļauju atsaukšana. Šķiet, ka trūkst iedarbīgu tiesiskās aizsardzības līdzekļu pret iestāžu veiktiem patvaļīgiem pasākumiem. Mazumtirdzniecības nozare joprojām saskaras ar neparedzamiem noteikumiem. Nosacījumi, saskaņā ar kuriem tiek atļauts izveidot veikalus, kuru platība pārsniedz 400 m^2, vai tos pārveidot, nešķiet pārredzami, un ir šaubas par iespējām šādus jautājumus izskatīt tiesā. Nodoklis mazumtirdzniecības nozarē nesamērīgi apgrūtina lielākus uzņēmumus, kuru galvenā mītne nav Ungārijā. Valdība bieži izmanto savas pilnvaras, lai atbrīvotu darījumus no apvienošanās kontroles. Šādu darījumu ietekme uz ekonomiku, konkurenci un vienoto tirgu netiek novērtēta. Kritēriji attiecībā uz šiem atbrīvojumiem nav noteikti pārredzami, un nav oficiālas procedūras šo kritēriju vai pašu lēmumu apstrīdēšanai. Šīs iejaukšanās rezultātā banku, telesakaru, sabiedrisko pakalpojumu, mediju, televīzijas un radio apraides jomā aizvien vairāk īpašumu pieder valstij vai valstij pietuvinātiem subjektiem par sliktu ārvalstu īpašniekiem. Spriežot pēc valdības locekļu paziņojumiem, līdzīgus darījumus var gaidīt apdrošināšanas, mazumtirdzniecības un transporta nozarē, jo īpaši tas attiecas uz Budapeštas lidostu. Ārvalstu kapitāla un zinātības samazināšanās, jo īpaši nozarēs ar augstu pievienoto vērtību, piemēram, banku un telesakaru nozarē, rada risku, ka tiks iegrožotas Ungārijas produktivitātes pieauguma un inovācijas iespējas.

(38) Ungārijas energoresursu struktūru nosaka nafta un gāze, un katra no tām veido aptuveni trešdaļu no kopējā enerģijas patēriņa. Kodolenerģijas un atjaunīgo energoresursu īpatsvars ir attiecīgi 15 % un aptuveni 14 %. Ungārija joprojām lielā mērā paļaujas uz Krieviju fosilo kurināmo un kodolenerģiju, un tās centieni pārvarēt atkarību no Krievijas ir gausi. Trīs ceturtdaļas no iekšzemes gāzes patēriņa sedz imports no Krievijas. Ungārija 2021. gadā parakstīja ilgtermiņa gāzes piegādes nolīgumu ar *Gazprom* un 2023. gada aprīlī atkārtoti veda sarunas par iespēju saņemt papildu daudzumus. Lai mazinātu atkarību no Krievijas fosilā kurināmā, būs vajadzīga būtiska papildu rīcība, jo īpaši sadarbības stiprināšanai ar kaimiņvalstīm, tostarp vajadzības gadījumā saistībā ar infrastruktūru, lai nodrošinātu piekļuvi alternatīviem fosilā kurināmā avotiem. Elektrifikācija un paredzētās investīcijas energoietilpīgās nozarēs palielinās vajadzību pēc elektroenerģijas ražošanas. Lai gan pēdējos gados ir ievērojami pieaugusi saules enerģijas jauda, atjaunīgo energoresursu enerģijas jaudas īpatsvars vēl aizvien ir viens no zemākajiem Eiropas Savienībā. Vēja elektrostaciju uzstādīšana ir apstādināta, un gaidāms, ka tā atsāksies pēc juridisko ierobežojumu

[27] Sk. COM(2020) 580 final, 1. lpp.

atcelšanas. Ģeotermālā enerģija netiek pietiekami izmantota. Normatīvā vide, kas bieži mainās, rada vairākas problēmas atjaunīgo energoresursu jomas attīstībā. Turklāt elektrotīkla jaudas ierobežojumi rada ievērojamus šķēršļus atjaunīgo energoresursu pieslēgšanai tīklam, savukārt elastīgu risinājumu trūkums pieprasījuma un piedāvājuma pusē un ierobežotās patērētāju iespējas rada ievērojamus šķēršļus tīras atjaunīgas elektroenerģijas ražošanas attīstībai. Neizmantota iespēja optimizēt tīklu atjaunīgo energoresursu enerģijas radītajai papildu jaudai ir arī neoptimāla integrācija ES balansēšanas tirgū.

(39) Ungārijai ir ievērojams energoefektivitātes potenciāls, jo īpaši dzīvojamās ēkās. Dabasgāzes patēriņš Ungārijā laikposmā no 2022. gada augusta līdz 2023. gada martam salīdzinājumā ar vidējo gāzes patēriņu tajā pašā periodā iepriekšējos 5 gados ir samazinājies par 20 %, pārsniedzot 15 % samazinājuma mērķrādītāju – tas skaidrojams arī ar publiskajā sektorā veiktajiem pasākumiem un mājsaimniecībām piemērojamās enerģijas cenu griestu sistēmas grozījumiem. Ungārija tiek mudināta turpināt centienus līdz 2024. gada 31. martam uz laiku samazināt gāzes pieprasījumu[28]. Tomēr, neraugoties uz šīm nesenajām izmaiņām, enerģijas administratīvo cenu sistēma vēl aizvien neļauj pienācīgi darboties cenu signāliem un radīt pietiekamu stimulu enerģijas taupīšanai. Cenu griestus vienādi piemēro visām mājsaimniecībām. Arī mājsaimniecības ar augstiem ienākumiem maksā subsidēto administratīvo cenu, savukārt ģimenes ar zemiem ienākumiem bieži dzīvo mazāk energoefektīvās mājās. Mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem paredzētas shēmas gan efektīvāk atbalstītu neaizsargātās mājsaimniecības, gan ļautu efektīvāk ietaupīt enerģiju.

(40) Darbaspēka un prasmju trūkums nozarēs un profesijās, kas ir svarīgas zaļās pārkārtošanās īstenošanai, ieskaitot apstrādes rūpniecību un neto nulles emisiju tehnoloģiju ieviešanu un uzturēšanu, rada šķēršļus pārejā uz klimatneitrālu ekonomiku. Lai mazinātu prasmju nepietiekamību un veicinātu darba ņēmēju iekļautību un pārorientēšanu, būtiskas ir kvalitatīvas izglītības un apmācības sistēmas, kas reaģē uz mainīgajām darba tirgus vajadzībām, un mērķorientēti profesionālās pilnveides un pārkvalifikācijas pasākumi. Lai atraisītu neizmantoto darbaspēka potenciālu, šiem pasākumiem ir jābūt pieejamiem, jo īpaši privātpersonām un tajās nozarēs un reģionos, kurus visvairāk skar zaļā pārkārtošanās. Tika ziņots, ka 2022. gadā Ungārijā trūkst darbaspēka 31 profesijā, kur bija vajadzīgas īpašas prasmes vai zināšanas zaļās pārkārtošanās īstenošanai. Vienlaikus darba ņēmēju dalība apmācībā energoietilpīgās nozarēs ir ievērojami samazinājusies un tagad ir zemāka par ES vidējo rādītāju.

(41) Padome ir izskatījusi 2023. gada konverģences programmu, ņemot vērā Komisijas veikto novērtējumu, un tās atzinums[29] ir atspoguļots 1. ieteikumā.

(42) Padome ir izskatījusi 2023. gada valsts reformu programmu un 2023. gada konverģences programmu, ņemot vērā Komisijas sagatavoto padziļināto pārskatu un šo novērtējumu. Padomes ieteikumi saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 6. pantu ir atspoguļoti 1. ieteikumā. 1. ieteikumā minētā politika palīdzēs novērst neaizsargātību, kas saistīta ar ļoti spēcīgu cenu spiedienu un ārējā un valdības finansējuma vajadzībām. 2. un 4. ieteikums palīdz īstenot 1. ieteikumu,

---

28 Padomes Regula (ES) 2022/1369.

29 Atbilstīgi Padomes Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 2. punktam un 9. panta 2. punktam.

AR ŠO IESAKA Ungārijai 2023. un 2024. gadā rīkoties šādi.

1. Lai samazinātu valdības budžeta deficītu, līdz 2023. gada beigām pakāpeniski izbeigt spēkā esošos enerģētikas atbalsta pasākumus, izmantojot saistītos ietaupījumus. Nodrošināt, lai, jauna enerģijas cena pieauguma dēļ rodoties vajadzībai pēc atbalsta pasākumiem, tie tiktu vērsti uz neaizsargātu mājsaimniecību un uzņēmumu aizsardzību, būtu fiskāli pieņemami un saglabātu stimulus taupīt enerģiju.

   Nodrošināt piesardzīgu fiskālo politiku, jo īpaši ierobežojot valsts finansēto neto primāro izdevumu nominālo pieaugumu 2024. gadā līdz ne vairāk kā 4,4 %.

   Saglabāt valsts finansētās publiskās investīcijas un nodrošināt ANM dotāciju un citu ES fondu efektīvu apguvi, jo īpaši ar mērķi veicināt zaļo un digitālo pārkārtošanos. Laikposmā pēc 2024. gada turpināt īstenot vidēja termiņa fiskālo stratēģiju pakāpeniskai un ilgtspējīgai konsolidācijai apvienojumā ar investīcijām un reformām, kas veicina ilgtspējīgāku izaugsmi, lai panāktu piesardzīgu vidēja termiņa fiskālo stāvokli.

   Lai nodrošinātu fiskālās un ārējās pozīcijas ilgtspēju, efektīvi koordinēt un skaidri norobežot makroekonomikas politiku. Pakāpeniski atcelt cenu un procentu likmju griestus, lai mazinātu kropļojošu ietekmi un veicinātu monetārās politikas raitu transmisiju. Atbalsta pasākumus mājokļu nozarē vērst uz mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem. Stiprināt vidēja termiņa budžeta struktūru, pielāgot gada budžetu sagatavošanu budžeta gadam un ierobežot rīcības brīvību gada budžetu īstenošanā.

2. Steidzami izpildīt vajadzīgos atskaites punktus un mērķrādītājus, kas saistīti ar tiesu neatkarības stiprināšanu un Savienības finanšu interešu aizsardzību, lai varētu ātri un stabili īstenot tās atveseļošanas un noturības plānu. Ātri pabeigt *REPowerEU* nodaļu, lai drīzumā sāktu tās īstenošanu. Rīkoties, lai raiti īstenotu kohēzijas politikas programmas ciešā papildināmībā un sinerģijā ar atveseļošanas un noturības plānu.

3. Uzlabot sociālās palīdzības sistēmas, tostarp bezdarbnieka pabalstu, atbilstību. Uzlabot piekļuvi efektīviem aktīva darba tirgus pasākumiem, jo īpaši prasmju pilnveides iespējas visneizdevīgākajā stāvoklī esošām grupām, un nodrošināt efektīvu sociālo dialogu. Sistemātiski piemērojot konkurences pārbaudi komercdarījumiem un samazinot ārkārtas pasākumu izmantošanu līdz noteikti nepieciešamajam līmenim saskaņā ar vienotā tirgus un tiesiskuma principiem, uzlabot tiesisko regulējumu un konkurenci pakalpojumu jomā, izvairoties no selektīvas un patvaļīgas administratīvas iejaukšanās un īpaši pielāgotu tiesību aktu izmantošanas, kas sniedz nepamatotas priekšrocības konkrētiem uzņēmumiem vai nostāda tos neizdevīgā stāvoklī.

4. Samazināt vispārējo atkarību no fosilā kurināmā, paātrinot atjaunīgo energoresursu, tostarp vēja enerģijas, ģeotermālās enerģijas un ilgtspējīga biometāna, izmantošanu, jo īpaši racionalizējot atļauju piešķiršanas procedūras un vienlaikus regulāri veicot vidiskās ietekmes novērtējumus un izveidojot atbalstošu un prognozējamu normatīvo vidi. Pakāpeniski izbeigt subsīdijas fosilajam kurināmajam. Reformēt enerģijas balansēšanas tirgus noteikumus un tarifu noteikšanu, lai varētu atgūt izmaksas un optimāli izmantot tīklu, un vajadzības gadījumā modernizēt elektroenerģijas infrastruktūru, tostarp tīkla un uzkrāšanas jaudu. Dažādot fosilā kurināmā importu, lai ievērojami samazinātu atkarību no Krievijas, tostarp stiprinot sadarbību ar citām dalībvalstīm, vajadzības gadījumā arī saistībā ar infrastruktūru. Uzlabot energoefektivitāti, jo īpaši ēkās, un turpināt centienus mazināt kopējo gāzes patēriņu.

Pielāgot pašreizējo regulēto enerģijas cenu sistēmu, lai veicinātu enerģijas taupīšanu, vienlaikus sniedzot mērķorientētu atbalstu mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem. Pastiprināt politikas centienus, kuru mērķis ir nodrošināt un apgūt zaļās pārkārtošanās procesam vajadzīgās prasmes.

Briselē,

Padomes vārdā –
priekšsēdētājs